



## *Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*



## *The Journal of Limitless Education and Research*

*Temmuz 2020*  
*Cilt 5, Sayı 2*

*July 2020*  
*Volume 5, Issue 2*



Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi  
Temmuz 2020, Cilt 5, Sayı 2  
The Journal of Limitless Education and Research  
July 2020, Volume 5, Issue 2

**Sahibi**

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

**Owner**

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

**Editör**

Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK

**Editor in Chief**

Assoc. Prof. Dr. Ayşe Derya IŞIK

**Editör Kurulu**

Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI  
Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL  
Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI  
Doç. Dr. Burçin GÖKKURT  
Doç. Dr. Gülden TÜM  
Doç. Dr. Nevin AKKAYA  
Doç. Dr. Oğuzhan KURU  
Doç. Dr. Özlem BAŞ  
Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR  
Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK  
Doç. Dr. Tanju DEVECİ  
Dr. Aysun Nüket ELÇİ  
Dr. Burcu ÇABUK  
Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU  
Dr. Gülenaz ŞELÇUK  
Dr. Menekşe ESKİCİ  
Dr. Yasemin BÜYÜKŞAHİN

**Editorial Board**

Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI  
Assoc. Prof. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL  
Assoc. Prof. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI  
Assoc. Prof. Dr. Burçin GÖKKURT  
Assoc. Prof. Dr. Gülden TÜM  
Assoc. Prof. Dr. Nevin AKKAYA  
Assoc. Prof. Dr. Oğuzhan KURU  
Assoc. Prof. Dr. Özlem BAŞ  
Assoc. Prof. Dr. Serpil ÖZDEMİR  
Assoc. Prof. Dr. Süleyman Erkam SULAK  
Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ  
Dr. Aysun Nüket ELÇİ  
Dr. Burcu ÇABUK  
Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU  
Dr. Gülenaz ŞELÇUK  
Dr. Menekşe ESKİCİ  
Dr. Yasemin BÜYÜKŞAHİN

**Dil Uzmanı**

Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI  
Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR  
Dr. Arzu ÇEVİK  
Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

**Philologist**

Assoc. Prof. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI  
Assoc. Prof. Dr. Serpil ÖZDEMİR  
Dr. Arzu ÇEVİK  
Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

**Yabancı Dil Sorumlusu**

Doç. Dr. Gülden TÜM  
Doç. Dr. Tanju DEVECİ  
Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

**Foreign Language Specialist**

Assoc. Prof. Dr. Gülden TÜM  
Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ  
Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

**İletişim**

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği  
06590 ANKARA - TÜRKİYE  
e-posta: editor@sead.com.tr  
sead@sead.com.tr

**Contact**

Limitless Education and Research Association  
06590 ANKARA - TURKEY  
e-mail: editor@sead.com.tr  
sead@sead.com.tr

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi (SEAD), yılda üç kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Yazıların sorumluluğu, yazarlarına aittir.

Journal of Limitless Education and Research (J-LERA) is an international refereed journal published three times a year. The responsibility lies with the authors of papers.

**İNDEKSLER**



Kapak: Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK-Dr. Barış ÇUKURBAŞI



Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 5, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 5, Issue 2

**Yayın Danışma Kurulu (Editorial Advisory Board)**

- Prof. Dr. A. Gani ARIKAN, Selçuk Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ahmet ATAÇ, Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN, Trakya Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ahmet KIRKILIÇ, Ağrı Çeçen Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ali MEYDAN, Nevşehir Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ali Murat GÜLER, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ, Dicle Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ali Ulvi YILMAZER, Ankara Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ali YAKICI, Gazi Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Asuman DUATEPE PAKSU, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ayfer KOCABAŞ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Christina FREI, University of Pennsylvania, USA  
Prof. Dr. Efe AKBULUT, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Emine KOLAÇ, Anadolu Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Emre ÜNAL, Ömer Halis Demir Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Erika H. GILSON, Princeton University, USA  
Prof. Dr. Erkut KONTER, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Erol DURAN, Uşak Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Ersin KIVRAK, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Esra BUKOVA GÜZEL, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ, Ankara Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Fredricka L. STOLLER, Northern Arizona University, USA  
Prof. Dr. Hüseyin KIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Jack C RICHARDS, University of Sydney, Avustralia  
Prof. Dr. Kamil İŞERİ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Levent MERCİN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Liudmila LESCHEVA, Minsk State Linguistics University, Belarus  
Prof. Dr. Mehmet Ali AKINCI, Rouen University, France  
Prof. Dr. Meliha YILMAZ, Gazi Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Merih Tekin BENDER, Ege Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Mustafa Murat İNCEOĞLU, Ege Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Nergis BİRAY, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Nesrin İŞİKOĞLU ERDOĞAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Nil DUBAN, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Nurettin ŞAHİN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Perihan YALÇIN, Gazi Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Pınar GİRMEK, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Selma YEL, Gazi Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Serap BUYURGAN, Başkent Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Serdar TUNA, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Songül ALTINIŞIK, TODAİE Emekli Öğretim Üyesi, Türkiye  
Prof. Dr. Süleyman İNAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR, Amasya Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Şahin KAPIKIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Tahir KODAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. Todd Alan PRICE, National-Louis University, USA  
Prof. Dr. Tom GILLPATRICK, Portland State University, USA  
Prof. Dr. Turan PAKER, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Prof. Dr. William GRABE, Northern Arizona University, USA  
Assoc. Prof. Dr. Apollinaria AVRUTINA, St. Petersburg State University, Russia  
Assoc. Prof. Dr. Carol GRIFFITHS, University of Leeds, UK  
Assoc. Prof. Dr. Elza SEMEDOVA, Khazar Universty, Azerbaijan  
Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE, Vilnius University, Lithuania  
Assoc. Prof. Dr. Könül HACIYEVA, Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan  
Assoc. Prof. Dr. Salah TROUDI, University of Exeter, UK  
Assoc. Prof. Dr. Sevinc QASİMOVA, Bakü State University, Azerbaijan  
Assoc. Prof. Dr. Spartak KARDIU, Tiran University, Albania  
Assoc. Prof. Dr. Suzan CANHASI, University of Prishtina, Kosovo  
Assoc. Prof. Dr. Şaziye YAMAN, American University of the Middle East (AUM), Kuwait  
Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ, Khalifa University of Science and Technology, UAE  
Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU, Tiran University, Albania  
Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Anıl ERTOK ATMACA, Karabük Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Aydın ZOR, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Ayşe Derya İŞİK, Bartın Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Berna Cantürk GÜNHAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Bilge AYRANCI, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Burçin GÖKKURT ÖZDEMİR, Bartın Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Demet GİRGIN, Balıkesir Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Duygu UÇGUN, Ömer Halis Demir Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Esin Yağmur ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Fulya ÜNAL TOPÇUOĞLU, Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Gizem SAYGILI, Karaman Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Gülden TÜM, Çukurova Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Güliz AYDIN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Hakan UŞAKLI, Sinop Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Hüseyin ANILAN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. İbrahim COŞKUN, Trakya Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Melek ŞAHAN, Ege Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Meltem DEMİRCİ KATRANCI, Gazi Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Nazan KARAPINAR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Neslihan BAY, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Orhan KUMRAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Özlem BAŞ, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Ruhan KARADAĞ, Adıyaman Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Salim PİLAV, Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Sevgi ÖZGÜNGÖR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Seyfi ÖZGÜZEL, Çukurova Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Sibel KAYA, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK, Ordu Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Ufuk YAĞCI, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Vesile ALKAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Yalçın BAY, Anadolu Üniversitesi, Türkiye  
Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye  
Dr. A. Işıl ULUÇAM-WEGMANN, Universität Duisburg-Essen, Deutschland  
Dr. Feride HATİBOĞLU, University of Pennsylvania, USA  
Dr. Hanane BENALI, American University of the Middle East (AUM), Kuwait  
Dr. Nader AYİŞH, Khalifa University of Science and Technology, UAE  
Dr. Nurcan KÖSE, American University of the Middle East (AUM), Kuwait  
Dr. Ulaş KAYAPINAR, American University of the Middle East (AUM), Kuwait



Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 5, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 5, Issue 2

---

**Bu Sayının Hakemleri (Referees of This Issue)**

Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI, Adnan Menderes Üniversitesi

Doç. Dr. Döndü Neslihan BAY, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Doç. Dr. Gül den TÜM, Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Gülsün ŞAHAN, Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR, Bartın Üniversitesi

Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK, Ordu Üniversitesi

Dr. Görkem AVCI, Bartın Üniversitesi

Dr. Mustafa ERSOY, Cumhuriyet Üniversitesi

Dr. Yasemin BÜYÜKŞAHİN, Bartın Üniversitesi

## Değerli Okuyucular,

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisinin Temmuz 2020 sayısını sunmaktan mutluluk duyuyoruz. Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği (SEAD) olarak 2016 yılından bu yana kesintisiz olarak yayınladığımız Dergimizin amacı, eğitim ve araştırma alanına bilimsel katkı sağlamaktır. Bunun için kuramsal ve uygulamalı çalışmaları yayınlama, bilimsel bilgileri ulusal ve uluslararası düzeyde paylaşma, yeni bilgiler üretilmesine ortam hazırlama çalışmalarına öncelik verilmektedir.

Dergimizin Bilim Kurulu yurt içi ve yurt dışında görevli akademisyenlerin katkılarıyla giderek güçlenmektedir. Akademik kalitesinden ödün vermeden yayın hayatına devam eden Dergimizin hazırlanmasında emeği geçen bütün editör, yazar ve hakemlere teşekkür ediyoruz.

Yılda üç sayı olarak yayınlanan Dergimiz çeşitli ulusal ve uluslararası düzeydeki indekslerde taranmakta ve çok sayıda atıf almaktadır. 2019 yılı SOBIAD etki faktörü 0,3 olan Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisinin bu sayısında eğitimle ilgili 5 bilimsel araştırmaya yer verilmiştir.

Dergimiz, eğitim ve araştırma alanına yönelik makalelerin yanı sıra disiplinler arası akademik çalışmaların yer aldığı seçkin bir yayın olarak okuyucularla buluşmaya devam edecektir.

Dergimizin eğitim ve araştırma alanına katkıları getirmesini diliyoruz. Saygılarımızla.

SINIRSIZ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ



Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 5, Sayı 2

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 5, Issue 2

## İÇİNDEKİLER

### Makale Türü: Araştırma

#### Firdevs GÜNEŞ

- Türkçe Öğretiminde “Hazırlıksız Konuşma” Sorunu  
“Unprepared Speaking” Problem in Turkish Teaching 109-124

#### Sevda KOÇ AKRAN, İnci KOCAMAN GELİR

- Karikatüre Dayalı Uygulamaların Okul Öncesi Çocuklarının İletişim Becerilerine Etkisi  
The Effect of Caricature Based Applications on the Communication Skills of Preschool Children 125-148

#### Mustafa SAYİM, Ayşe Derya IŞIK

- Üstün Yetenekli Tanısı Almış Öğrencilerin Akranları ile Karşılaştırıldığı Lisansüstü Çalışmaların Tematik İncelenmesi  
Thematic Examination of Postgraduate Studies in Comparison of Peers of Gifted Students with Their Peers 149-166

#### Sevgi GENÇ KÖYLÜ, Ayşe Derya IŞIK

- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenme Kaygısı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması  
Anxiety Scale in Learning Turkish as a Foreign Language: Validity and Reliability Study 167-181

### Makale Türü: Derleme

#### Gülizar NACAR

- Bedensel Zekâ ile Drama Arasındaki İlişki  
The Relationship Between Physical Intelligence And Drama 182-193





Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi  
Cilt 5, Sayı 2, 109 - 124  
The Journal of Limitless Education and Research  
Volume 5, Issue 2, 109 - 124

DOI: 10.29250/sead.742337

Gönderilme Tarihi: 25.05.2020

Makale Türü: Araştırma

Kabul Tarihi: 24.06.2020

## Türkçe Öğretiminde “Hazırlıksız Konuşma” Sorunu

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ, Ankara Üniversitesi, firdevs.gunes@gmail.com

**Özet:** Konuşma, dinlemeyle birlikte geliştirilen bir öğrenme alanıdır. Çocuklar önce dinlemeyi sonra konuşmayı öğrenirler. Konuşma okuma ve yazma becerilerinin alt yapısını oluşturmaktadır. Bu nedenle konuşma öğretimine ayrı bir önem verilmektedir. Dil öğretimi programlarında konuşmanın bilimsel süreç ve temelleri üzerinde durulmaktadır. Günümüz dil öğretim yaklaşım ve teorilerine göre konuşma üç aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar zihinsel hazırlık, zihinde düzenleme ve sözlere aktarmadır. Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için bu aşamaların her birine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Oysa ülkemizdeki bazı kaynaklarda ve Türkçe öğretim programlarında hazırlıksız konuşmadan bahsedilmektedir. Bu çalışmada konuşma konusunda çeşitli kaynaklar ile ilk ve ortaokul Türkçe öğretim programlarındaki konuşma kazanımları incelenmiştir. İnceleme sonucunda 2017,2018 ve 2019 Türkçe Öğretim Programlarında verilen konuşma kazanımlarının dil öğretim yaklaşım ve teorilerine uygun olmadığı saptanmıştır. Konuşma kazanımlarının sayıca çok az olduğu, zihinsel hazırlık işlemlerine yer verilmediği görülmüştür. Bu programlarla yetişen öğrencilerin konuşmada ciddi sorunlar yaşaması kaçınılmazdır. Ayrıca hem öğrencilerin dil becerileri hem de Türkçe öğretiminin niteliği olumsuz yönde etkilenecektir. Güncel dil öğretim yaklaşım ve teorilerine uygun Türkçe öğretim programının hazırlanması, konuşmanın zihinsel boyutlarına ağırlık verilmesi önerilmektedir.

**Anahtar Sözcükler:** Türkçe öğretimi, konuşma, zihinsel süreçler.

## “Unprepared Speaking” Problem in Turkish Teaching

**Abstract:** Speech is a learning area developed with listening. Children learn to listen primarily and then talk. The infrastructure of speech comprises reading and writing skills. Therefore, in most countries, distinctive emphasis is paid on teaching speech. For this purpose, language teaching programs are carefully prepared, the scientific process and basics of speech are taken into account. According to today's language teaching approaches and theories, speaking takes place in three stages: mental preparation, mind regulation, and transposition. These stages should be emphasized in order to improve students' speaking skills. However, unprepared speech is mentioned in some sources and Turkish education programs in our country. In this study, various sources of speech and speech gains in primary and secondary school Turkish education programs are examined. As a result of the analyses, it was determined that the speech achievements given in 2017, 2018 and 2019 Turkish Teaching Programs are not in line with language teaching approaches and theories. It was observed that the gains were very few in number, and mental preparation and procedures were not included. It is inevitable that students raised within this program will have serious problems in speaking. This situation affects both the future of the students and also the quality of Turkish education negatively. In our country, it is recommended to prepare a Turkish curriculum suitable for current language teaching approaches and to focus on the mental dimensions of speech.

**Keywords:** Turkish teaching, speaking, mental processes.

**Künyesi:** Güneş, F. (2020). Türkçe Öğretiminde “Hazırlıksız Konuşma” Sorunu. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 5(2), 109-124. DOI: 10.29250/sead.742337.

**Yazar Orcid No:** 0000-0002-9449-8617

## 1. Giriş

Konuşma, bireyin öğrenme, kendini geliştirme ve dünyayı tanıma aracıdır. Konuşma ile zihindeki duygu ve düşünceler aktarılmakta, kişiler arası iletişim ve etkileşim gerçekleşmekte, yeni bilgi ve beceriler öğrenilmektedir. Eğitim sürecinde “Konuşsam öğrenirim” anlayışı öğrenme ve öğretimin temelini oluşturmaktadır. Konuşma etkinlikleriyle öğrencilerin konuları anlama ve öğrenme durumu belirlenmekte, yanlış ve hatalar düzeltilmektedir. Ayrıca bilgi ve beceri düzeyi ölçülmekte, zihinsel işlem ve süreçler açığa kavuşturulmaktadır. Böylece konuşma yoluyla öğrencilerin dil, zihin, sosyal ve duygusal becerileri geliştirilmekte ve geleceğine yön verilmektedir. Bu nedenle erken yaşlardan itibaren etkili, doğru, güzel ve bilinçli konuşma becerilerini geliştirme üzerinde durulmaktadır.

Dil öğretiminde konuşmanın özel bir yeri vardır. Çünkü dil öğretiminde konuşma hem araç hem de amaç olmaktadır. Yani bir taraftan konuşma becerilerini geliştirmeye bir taraftan da konuşarak öğrenmeye ağırlık verilmektedir. Çoğu araştırmacı ve yazar konuşmanın bu iki yönünü özellikle vurgulamaktadır. Birincisi konuşma bir öğrenme aracıdır. Öğrencilerin yeni bilgi ve becerileri keşfetmelerini ve çevreyi tanımalarını sağlamaktadır. İkincisi ise konuşma ulaşılabilecek bir amaç ya da hedef olmaktadır. Yani öğretilecek bir konu alanıdır(Cuq,2003). Betton (2012)’a göre konuşma çeşitli konulardaki bilgileri aktarma aracıdır. Öğrenciler aktarılanları dinlemekte, yeni bilgileri öğrenmekte, model almakta ve sorulara cevap vermektedir (Betton, 2012). Böylece hem öğrenmekte hem de konuşma becerilerini geliştirmektedirler.

Konuşma aynı zamanda kişiler arası iletişim ve etkileşim aracıdır. Özellikle öğrenciler arasında konuşma etkileşimi üst düzeye çıkarmaktadır. Bu durum öğrencilere kendini ifade etme, başkalarını dinleme, sorulara cevap verme gibi ortamlar yaratmaktadır (Betton,2012). Böylece öğrenciler konuşma yoluyla zihinsel yapılarını değiştirmekte ve geliştirmektedirler. Bu süreçte düşünceler paylaşılmakta, sorunlara farklı çözümler bulunmakta ve herkes iç dünyasını yansıtmaktadır. Bunun yanında rol yapma, tiyatro oynama, görüşme, sohbet etme gibi çeşitli etkinlikler konuşma ile gerçekleştirilmektedir. Kısaca konuşma hem karşılıklı etkileşimi sağlamakta hem de etkileşim ortamı içinde öğrencinin konuşma becerilerini geliştirmesine yardım etmektedir.

Bir dili öğrenmek için sadece okuma ve yazma becerileri yeterli değildir. Öğrencilere etkili konuşma da öğretilmelidir (Betton,2012). Bunun için dil öğretim programı iyi hazırlanmalı, günümüz konuşma yaklaşım ve modellerinden yararlanılmalıdır. Programda kazanımlar ve öğrencilere verilecek konuşma etkinlikleri özenle seçilmelidir. Derslerde uygulanacak konuşma

etkinlikleri karşılıklı etkileşimi artırıcı olmalıdır (Cuq, 2003). Betton’a göre (2012) konuşma öğretimi için verilecek etkinlikler öğrenci merkezli olmalı, çeşitli konuşma türleri ile becerilerini öğretici olmalıdır. Bunlar bir olayı anlatma, bir konuda açıklama yapma, bir nesneyi betimleme, tartışma gibi çeşitli konuşmaları içermelidir. Bu etkinliklere ilkokuldan itibaren başlanmalı, öğrencilerin farklı konuşma türlerini öğrenmeleri sağlanmalıdır.

Dil öğretimi konusunda dünyamızda birden fazla yaklaşım ve yöntem bulunmaktadır. Bunlar “davranışçı, iletişimsel, yapılandırıcı, eylem/etkinlik odaklı yaklaşım, beceri yaklaşımı” gibi sıralanmaktadır. Her birinin amacı, temel görüşü ve uygulama yöntemi diğerinden farklıdır. Eski yaklaşımlarda kelime, kültür, dilbilgisi gibi dilin kuralları üzerinde duruluyordu. Sonraki yıllarda uygulanmaya başlanan davranışçı yaklaşımda dil davranış olarak ele alınmış, diğer davranışlar gibi uyarıcı-tepki bağlamında tekrar, taklit, ezber ve şartlandırma yoluyla öğretilmiştir. Bu anlayış 1970’ li yıllara doğru değişmiş ve iletişimsel yaklaşım gündeme gelmiştir. Bu yaklaşımda “Dil bir iletişim aracıdır.” denilerek dilin iletişim boyutuna ağırlık verilmiştir (Güneş,2014). Son yıllarda ise yapılandırıcı yaklaşımla birlikte eylem/etkinlik odaklı yaklaşım ve beceri yaklaşımı öne çıkmıştır. Bu yaklaşımda “Dil, sosyal etkileşim aracıdır.” anlayışı benimsenmektedir. Bu görüş Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde de temel alınmaktadır. Dilin bilgi aktararak doğrusal bir çizgi halinde değil gerçek yaşamdaki görev ve etkinliklerle öğretilmesi öngörülmektedir (CECR, 2000). Eğitim sürecinde “dili öğrenme” ile “kullanma” çalışmalarına ağırlık verilmektedir. Dil etkinlik alanları “dinleme ve sözlü anlama”, “okuma ve yazılı anlama”, “karşılıklı konuşma ve etkileşim”, “hazırlıklı konuşma ve sunu” ile “yazılı ifade” olmak üzere beş başlık altında ele alınmaktadır (Conseil de l’Europe, 2000). Görüldüğü gibi günümüz dil öğretim yaklaşımlarında “karşılıklı konuşma ve etkileşim” ile “hazırlıklı konuşma ve sunu” alanına ayrı bir önem verilmektedir.

Ülkemizde de dil öğretimi konusunda önemli gelişmeler yaşanmakta, ilk ve ortaokul Türkçe öğretim programları sürekli güncellenmektedir. Programlarda öğrencilerin Türkçeyi doğru ve etkili kullanma, iletişim kurma, öğrenmeyi yaşam boyu sürdürme gibi becerileri geliştirmeleri beklenmektedir. Bu amaçla öğrencilerin konuşmaya hazırlık yapmaları, konuşma kurallarına dikkat etmeleri, uygun kelimeleri seçmeleri vb. öğretilmektedir. Ancak bu anlayış 2017 sonrası Türkçe öğretim programlarında değişmeye başlamış “Hazırlıksız konuşmalar yapar” kazanımı verilmiştir. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar verilen bu kazanıma ilişkin Program’da açıklama yapılmamıştır. Oysa hazırlıksız konuşma rastgele konuşma, aklına geleni söyleme, mantıksız cümleler kurma, düşünmeden konuşma vb. anlamıdadır. Bu kazanımla öğrencilerin

hazırlıksız konuşmaya yönlendirilmesi ciddi bir eğitim sorunudur. Eğer Program’da kastedilen “kendini tanıtmaya, teşekkür etme, telefonda konuşma, karşılama, selamlaşma” gibi günlük konuşmalar ise bunlar da hazırlık gerektirmektedir. Kısaca, öğrencilere zihinsel hazırlık yapma, etkili, güzel ve bilinçli konuşma öğretilmelidir. Hazırlıksız ve rastgele konuşma değil.

Bu araştırmada Türkçe öğretiminde hazırlıksız konuşma sorunu ele alınmıştır. Bu amaçla önce “Konuşma nedir? Konuşmanın aşamaları nedir? Hazırlıksız konuşma nedir? sorularına cevap aranmıştır. Ardından 2000 yılından bu yana uygulanan ilk ve ortaokul Türkçe öğretim programlarında verilen konuşma kazanımları sayı ve nitelik yönüyle incelenmiştir. Böylece konuşma öğretiminin niteliğini artırma, öğretmen, yazar ve eğitimcilerin bu konuya dikkatini çekme, Türkçe öğretimi çalışmalarına katkı sağlama amaçlanmıştır.

## 2.Yöntem

Bu araştırmada konuşma öğretimi ve becerilerini geliştirmek amacıyla önce ülkemizdeki konuşma ile ilgili kaynaklar, ardından Türkçe öğretim programlarında verilen konuşma ile ilgili kazanımlar incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla konuşma ile ilgili alandaki güncel kitaplar ve kaynaklar taranmış, Milli Eğitim Bakanlığı 2005, 2006, 2015, 2017, 2018 ve 2019 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) konuşma kazanımları ele alınmıştır. Bu programlarda verilen konuşma kazanımları sayı ve nitelik yönüyle karşılaştırılmış, konuşma sürecinin zihinsel ve fiziksel boyutlarını içermesi bakımından değerlendirilmiştir. Ayrıca Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’ndeki konuşma ile ilgili bilgilerden yararlanılmıştır.

## 3.Bulgular ve Yorum

Araştırmada elde edilen bulgular araştırmadaki soru sırası izlenerek aşağıda verilmiştir. Böylece araştırma bulguları “Konuşma Nedir? Konuşmanın Aşamaları, Programlarda Konuşma Kazanımları” başlıkları altında toplanmıştır. Programlarda konuşma kazanımlarının özellikleri, sayı ve beceri geliştirme yönüyle incelenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler sayı ve yüzde (%) halinde verilerek yorumlanmıştır.

### 3.1.Konuşma Nedir?

Konuşma, günlük yaşamda sık kullanılan ve sevilen bir etkinliktir. İnsanlar zamanının önemli bir kısmını sohbet ederek, kendinden bahsederek, düşüncelerini paylaşarak ve sorular sorarak geçirmektedir. Konuşma sırasında fikirler, duygular, sorunlar ve olaylar paylaşılmakta, başkalarının düşünceleri öğrenilmektedir. Bir başka ifadeyle konuşma insanların kendini ifade

etme, zihinsel yapı ve düşünme biçimini açıklığa kavuşturmasını sağlamaktadır. Böylece iletişim ve etkileşim gerçekleşmektedir. İnsanlar günde yaklaşık 12 saat iletişim kurmakta, bunun dört saatini konuşma oluşturmaktadır. Günlük iletişim bütçesinin önemli bir bölümü konuşmaya ayrılmaktadır. Konuşma yenilikleri öğrenme, bireyin kendini geliştirme ve geleceğine yön verme sürecine katkı sağlamaktadır.

Konuşma zihinde başlayan, duygu ve düşüncelerin sözlere aktarılmasıyla yürütülen, zihinsel ve fiziksel bir süreçtir. Bu süreçte önce beyin ardından konuşma organları ve sesler yer almakta, karmaşık bir dizi işlem yapılmaktadır. Konuşma sırasında önce zihinde bir hazırlık yapılmakta, hangi bilgilerin aktarılacağı belirlenmektedir. Ardından aktarılacak bilgi, duygu ve düşünceler uygun kelimeler seçilerek seslendirilmektedir. Ancak konuşma sadece seslendirme ile sınırlı değildir. Seslendirme öncesi zihinde çeşitli işlemler yapılmaktadır. Bazen içten konuşma veya sessiz konuşma da yapılmakta, insanlar düşüncelerini sözlere dökmeden içinden kendi kendine konuşmaktadır (Güneş, 2014).

### 3.2. Konuşmanın Aşamaları

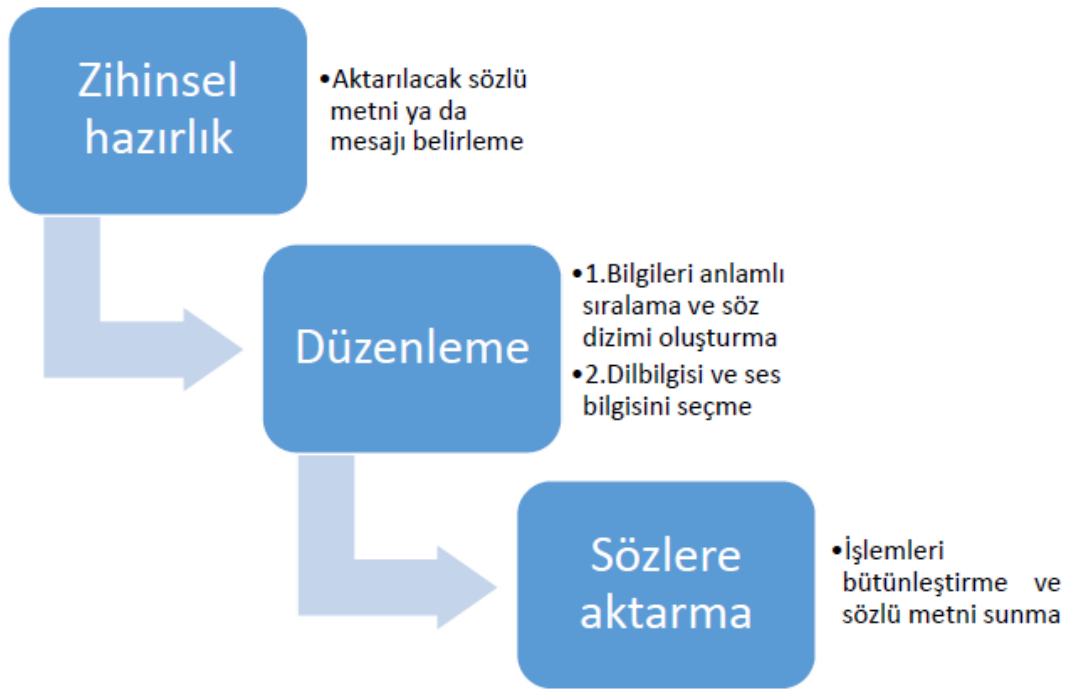
Konuşma dil öğretiminin önemli bir becerisidir. Bu becerinin nasıl geliştiği, konuşmanın nasıl gerçekleştiği, hangi aşamaların uygulandığı, zihinsel ve fiziksel hangi işlemlerin yapıldığı araştırmacıların hep ilgi odağı olmuştur. Bu konuda çok sayıda çalışma yapılmış, konuşmanın bilimsel temelleri oluşturulmuştur. Bu çerçevede geliştirilen günümüz dil öğretim yaklaşım ve teorilerine göre konuşma üç aşamada gerçekleşmektedir (Dell, 1986; Güneş, 2014; Levelt, 1989). Bunlar zihinsel hazırlık, düzenleme ve sözlere aktarma aşamalarıdır.

- **Zihinsel hazırlık:** Bu aşama konuşma sürecinin ilk aşamasıdır. Kavramsal hazırlık da denilmektedir. Bu aşamada aktarılacak sözlü mesaj ya da sözlü metin zihinde hazırlanmaktadır. Sözlü mesaj ya da metnin amacı, konusu, sınırları, aktarılacak duygu ve düşünceler belirlenmektedir. Yani konuşmacının ifade etmek istedikleri tasarlanmaktadır. Sözlü mesajı ya da metni hazırlamak için zihinsel sözlükteki bilgi ve kelimelerden yararlanılmakta, önemli görülenler seçilmektedir.

- **Düzenleme:** Konuşma sürecinin ikinci aşamasında zihinde ön hazırlığı yapılan sözlü metin düzenlenmekte ve uygun kelimeler seçilmektedir. İkinci aşamada iki alt işlem yapılmaktadır. *Birincisi*, bilgileri anlamlı olarak sıralama, mantık bağı kurma, uygun kelimelerle söz dizimi oluşturmaktır. *İkincisi* ise sözlü metne uygun dil bilgisi ve ses bilgisini seçmedir. Buna

seslerle kodlama da denilmektedir. Bu işlemler sonucu konuşma sırasında aktarılacak sözlü metin düzenlenmiş olmaktadır.

- **Sözlere aktarma:** Üçüncü ve son aşamada konuşma ile ilgili bütün işlemler bütünleştirilmekte ve sözlere aktarılmaktadır. Zihinde belirlenen ve düzenlenen sözlü metin veya mesaj peş peşe sunulmaktadır. Böylece zihindekiler sözlere aktarılmakta ve konuşma işlemi gerçekleştirilmektedir. Bu aşamada beden dili de kullanılmaktadır (Güneş, 2014).



Şekil 1. Konuşmanın Aşamaları

Görüldüğü gibi konuşma üç temel aşamadan oluşmaktadır. İlk iki aşama zihinsel üçüncü aşama ise fiziksel olarak gerçekleştirilmektedir. Her konuşma sırasında bu aşamalar hızlıca uygulanarak konuşma yapılmaktadır. Bazı konuşma becerileri gelişmiş kişiler bu aşamaları çok hızlı şekilde uygulamakta ve seri olarak konuşmaktadır. Bazı konuşmacılar ise zihninde tasarladığı konuşma metnini yazmakta, ezberlemekte, küçük notlar almakta ya da görsel sunulardan yararlanmaktadır. Ancak konuşma becerileri yeterince gelişmemiş öğrenciler, bu zihinsel işlemleri hızlı yapamamakta, bazen duraksamakta, şaşırmakta, ne diyeceğini unutmakta ya da yazılı metne başvurmaktadır. Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek, akıcı, güzel ve etkili konuşmalarını sağlamak için bu aşamalar iyi öğretilmelidir. Özellikle zihinsel aşamalara daha fazla ağırlık verilmeli, dil öğretim programlarında zihinsel aşamalara yönelik kazanımlara yer verilmelidir.

Dünyamızda uygulanan dil öğretim yaklaşımlarında konuşma sürecinin farklı aşamalarına ağırlık verilmiştir. Örneğin geleneksel ve davranışçı gibi eski yaklaşımlarda konuşmanın daha çok fiziksel süreçlerine yani sözlere aktarma işlemlerine ağırlık verilmiştir. Bu nedenle telaffuz, vurgu, ses, tonlama vb. üzerinde durulmuştur. Bilişsel yaklaşımda konuşma sürecinin zihinsel boyutuna odaklanılmıştır. Yapılandırıcı yaklaşımda ise bütün aşamalara ağırlık verilmiştir. Yapılandırıcı yaklaşıma göre konuşma, zihinde başlayan, duygu ve düşüncelerin sözlere aktarılmasıyla yürütülen bir süreçtir. Konuşmaya başlamadan önce zihinde yapılandırılmış bilgiler gözden geçirilmektedir. Ardından konuşma konusu, amacı ve yöntemi belirlenmektedir. Daha sonra aktarılacak bilgiler özenle seçilmektedir. Bunlar sıralama, ilişkilendirme, eleştirme, analiz-sentez yapma, sorgulama, değerlendirme gibi zihinsel işlemlerden geçirilmektedir. Son aşamada ise zihinde düzenlenen bütün bilgiler cümle, kelime, hece ve seslere dökülmektedir. Konuşma sırasında sözleri destekleyici mimik, jest, vurgu, tonlama vb. başvurulmaktadır (Güneş,2014). Görüldüğü gibi günümüz dil öğretim yaklaşımlarında konuşmanın sadece fiziksel değil zihinsel aşamalarına da ağırlık verilmektedir.

### 3.3.Hazırlıksız Konuşma

Hazırlıksız konuşma ile ilgili alanda çeşitli açıklamalar yapılmıştır. Örneğin Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük ve diğer bazı sözlüklerde “*hiçbir hazırlığı bulunmayan, hazırlanmadan yapılan konuşma, irticalen, sözleri hazırlıksız, düşünmeden, irticalen söylemek, uydurmak, kesilmek, düşünmeksizin, hazırlıksız, irticalen söylenen söz, içine doğduğu gibi söyleyerek, doğaçtan konuşma vb.*” olarak verilmektedir. İrticalen, Osmanlıca ‘da “*bir yerden okumaksızın doğaçlama şekilde yapılan konuşma*” anlamına gelmektedir. Arapça kökenli irtical kelimesinden gelmiştir. Kısaca irtical kelimesi doğaçtan konuşma, yazılı bir metne bakmadan, hazırlıksız olarak söz ve şiir söyleme anlamındadır.

Konuşma ile ilgili ülkemizdeki bazı kitap ve kaynaklarda konuşma “*hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalar*” olmak üzere iki başlık altında sınıflandırılmaktadır. Hazırlıklı konuşmalar, “*belirli bir plana göre hazırlanan, konuşmanın yeri ve zamanı önceden belirlenerek yapılan konuşmalar*” olarak açıklanmaktadır. Bunlar konferans, söyleşi, panel, açık oturum, bilgi şöleni gibi sıralanmaktadır. Hazırlıksız konuşmalar ise “*yeri ve zamanı belli olmayan, her zaman ve her durumda yapılan, insanın günlük hayatta duygu ve düşünce, istek ve ihtiyaçlarını dile getirdiği konuşma*” olarak verilmektedir. Bunlar kendini tanıtmaya, teşekkür etmeye, telefon ve ziyaretlerde konuşma, selamlaşma gibi sıralanmaktadır. “*Hazırlıksız konuşmaların her an ve her durumda yapılabileceğinden bunların hazırlığının olması da beklenemez.*” denilmektedir.

Sözlük ve kaynaklardaki açıklamalardan hazırlıksız konuşmanın bir ön hazırlık yapmadan, sözleri hazırlıksız ve düşünmeden söyleme, rastgele konuşma, kelimeleri içinden geldiği gibi sıralama vb. olduğu ortaya çıkmaktadır. Yani konuşmanın zihinsel boyutu ikinci planda kalmaktadır. Oysa günümüz dil öğretim yaklaşımlarına göre konuşma sırasında önce zihinsel hazırlık yapılması öngörülmektedir. Konuşma sürecinin doğası gereği yapılan bu işlemin bilinçli yapılması için öğrencilere konuşma öncesi zihinsel hazırlık yapma, aktarılacak bilgileri zihinde düzenleme ve sözlere aktarma işlemleri öğretilmelidir. Bilimsel yaklaşım ve teoriler dikkate alınmadan öğrencilere konuşma öğretmek veya konuşma becerilerini geliştirmek kolay değildir. Bu nedenle dil öğretim programlarında hazırlıksız konuşma değil tam tersine zihinsel ve fiziksel hazırlıkları öngören kazanımlara ağırlık verilmelidir. Konuşma öğretiminin bilimsel temellerine uygun süreç, işlem ve etkinliklere odaklanılmalıdır. Ayrıca hazırlıksız konuşmanın insanın başına çeşitli olumsuzluklar getireceği de unutulmamalıdır.

#### 3.4. Programlarda Konuşma Kazanımları

Ülkemizde 2000 yılından günümüze kadar uygulanan Türkçe öğretim programlarında verilen konuşma kazanımları zihinsel ve fiziksel işlemleri içerme yönüyle incelenmiştir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı 2005, 2006, 2015, 2017, 2018 ve 2019 yılı Türkçe Dersi (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ele alınmıştır. Programlarda verilen konuşma kazanımlarının sayısı ve özellikleri aşağıda sırasıyla verilmiştir.

##### **\*2005 ve 2006 İlköğretim Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı**

MEB tarafından 2005 ve 2006 yıllarında uygulanan İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programlarında “Konuşma” ile ilgili toplam 52 kazanım verilmiştir. Bunlar “*Konuşma Kurallarını Uygulama*”, “*Kendini Sözlü Olarak İfade Etme*”, “*Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Konuşma*” başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Bazı konuşma kazanımları şöyledir;

**“Konuşma Kurallarını Uygulama:** Konuşmak için hazırlık yapar. Konuşma amacını belirler ve dinleyicilere ifade eder. Konuşma yöntemini belirler. Kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullanır. Kelimeleri doğru telâffuz eder. Akıcı konuşur. Konu dışına çıkmadan konuşur. Görgü kurallarına ve değerlere (millî, manevî, kültürel, ahlakî, sosyal vb.) uygun konuşur.” gibi.

**“Kendini Sözlü Olarak İfade Etme:** Konuşmasında olayları oluş sırasına göre anlatır. Söz varlığını kullanır. Ana fikri, yardımcı fikirleri ve destekleyici ayrıntıları vurgular. Önemsemediği bilgileri vurgular. Düşüncelerini mantıksal bütünlük içinde sunar. Konuşmalarında yaşantısından



ve günlük hayattan örnekler verir. Destekleyici ve açıklayıcı örnekler verir. Tanımlamalar yapar. Farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanır. Karşılaştırmalar yapar. Sebep-sonuç ilişkileri kurar. Bir fikre katılıp katılmadığını nedenleriyle ortaya koyar. Konuşmasını özetler. Bilgi edinmek amacıyla soru sorar. Konuşmalarında ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin ve kim (5N 1K) öğelerini vurgular.” gibi.

**“Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Konuşma:** Günlük ilişkilerin gerektirdiği farklı durumlara uygun konuşur. Topluluk önünde konuşur. Masal, hikâye, fıkra veya filmi tekniğine uygun anlatır. Konuşmalarında betimlemeler yapar. İkna edici konuşur. Bilgi vermek amacıyla konuşur. Sorgulayarak konuşur. “gibi (MEB,2005, 2006).

Görüldüğü gibi 2005 ve 2006 İlköğretim Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programında konuşmanın zihinsel boyutuna ayrı bir önem verilmiş, zihinsel ve fiziksel hazırlıkları içeren çok sayıda kazanım sıralanmıştır. Örneğin *konuşma için hazırlık yapma, konuşma amacını ve yöntemini belirleme, konu dışına çıkmadan konuşma, ana fikri, yardımcı fikirleri ve destekleyici ayrıntıları vurgulama, önemsendiği bilgileri vurgulama, düşüncelerini mantıksal bütünlük içinde sunma, tanımlama ve karşılaştırmalar yapma, sebep-sonuç ilişkileri kurma, farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanma, bir fikre katılıp katılmadığını nedenleriyle ortaya koyma, konuşmasını özetleme, konuşmasında betimlemeler yapma, sorgulayarak konuşma* gibi. Programda yapılandırıcı dil öğretim yaklaşımı benimsenmiş, öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için konuşma süreci ve aşamaları dikkate alınmıştır. Kazanımlar kısa, açık, net ve anlaşılır biçimde ifade edilmiştir. Böylece konuşmanın zihinsel ve fiziksel süreçleri ile alt becerilerine odaklanılmıştır.

#### **\*2015 Türkçe Dersi (1- 8. Sınıflar) Öğretim Programı**

Bu programda “Konuşma ve Dinleme” öğrenme alanı birleştirilmiş ve toplam 16 konuşma kazanımı verilmiştir. Bunlar sınıf düzeylerine göre aşamalı olarak liste halinde sıralanmıştır. Bu kazanımlardan bazıları şöyledir (MEB,2015);

*“Konuşmasında uygun hitap ifadeleri ve nezaket sözcükleri kullanır. Konu dışına çıkmadan, önceden belirlenmiş kurallara uyarak konuşur/tartışır. Sözcükleri doğru telaffuz ile tonlama ve vurgulara dikkat ederek akıcı ve anlaşılır bir dille konuşur. Konuşulacak/tartışılacak konu için hazırlık yapar; gerekli metinleri okuyarak veya çalışarak gelir, konuşmasını hazırlığı üzerine kurgular ve konu ile ilgili kanıtlara atıflar yapar. Konuşmanın akışı içinde sorular sorar, başkalarının sorularına cevap verir. Konuşmada ortaya çıkan ana fikirleri toplarlar, konuşma*

sürecinde edindiği bilgiler ile sonuçlar çıkarır. Konuşmada/tartışmada ifade edilen görüşleri ve bilgileri dikkate alarak, ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda kendi görüşlerini gerekçelendirir. İlgili tanımları, verileri, destekleyici bilgileri ve örnekleri kullanarak savunduğu görüşler hakkında önemli noktaları tutarlı bir şekilde ve yeterli ayrıntıda sunar. Konuşmasını uygun durumlarda ana fikri veya temayı geliştirmek için grafikler, görseller ve benzeri çoklu medya araçları ile destekler. Konuşmasını konuya, ortama ve konuşmayı yapacağı kişi veya gruba göre uyarlar. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.”

MEB 2015 Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programında konuşmanın zihinsel ve fiziksel aşamaları içeren kazanım sayısı çok sınırlıdır. Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için konuşma aşamaları ve işlemleri yeterince dikkate alınmamıştır. 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında verilen 52 konuşma kazanımının çoğu bu Programda çıkarılmış ve 16 kazanıma düşürülmüştür. Ayrıca Programda verilen bazı kazanım cümleleri uzun ve işlem basamakları halinde ifade edilmiştir. Bazı kazanım cümleleri ise iç içe girmiş, birbirinden farklı becerileri içermektedir. Bu tür ve içerikteki kazanımlarla öğrencilerde konuşma becerilerinin geliştirilmesi güç olmaktadır.

**\*2017, 2018 ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar)**

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan 2017, 2018 ve 2019 Türkçe Dersi (İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar) Öğretim Programlarında “Konuşma” öğrenme alanı altında toplam 8 kazanım verilmiştir. Konuşma kazanımları üç Programda da aynen tekrar edilmiş, benzer kazanımlardır. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar liste halinde verilmiştir. Bunlar;

1. Hazırlıksız konuşmalar yapar.
2. Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur.
3. Hazırlıklı konuşma yapar.
4. Konuşma stratejilerini uygular.
5. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.
6. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.
7. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.
8. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır (MEB, 2017, 2018, 2019), şeklinde sıralanmıştır.

Görüldüğü gibi Program’da konuşma kazanımları hem sayı hem de nitelik olarak yetersizdir. Bir başka ifadeyle sekiz yıllık öğretim programında sekiz konuşma kazanımı verilmiştir. Oysa 2005 ilköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda 52 konuşma kazanımı, 2015 Programı’nda ise 16 kazanım verilmiştir. Bu kazanımların tamamına yakını çıkarılmıştır. Ayrıca 2017,2018 ve 2019 Türkçe öğretim programlarında konuşma öğrenme alanı basit ve yüzeysel olarak ele alınmış, konuşmanın zihinsel boyutuna hiç yer verilmemiştir. Tam tersine birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar “*Hazırlıksız konuşmalar yapar.*” kazanımı ile öğrenciler hazırlık yapmadan, düşünmeden, rastgele konuşmaya yönlendirilmiştir. Bunlar günümüz dil öğretim yaklaşım ve teorilerine uygun değildir. Kısaca konuşma öğretiminin bilimsel temellerinden uzak işlem ve uygulamalara yer verilmiştir. Bu haliyle Türkçe öğretim programları içinde konuşma öğretiminin en zayıf ele alındığı program olmuştur. Bu tür ve sayıdaki kazanımlarla öğrencilerde konuşma becerilerinin geliştirilmesi güçtür. Bu programla yetişen öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmede sorunlar yaşaması kaçınılmazdır. Bu durum hem öğrencilerin geleceğini hem de Türkçe öğretiminin niteliğini olumsuz etkilemektedir.

#### 4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada Türkçe öğretiminde hazırlıksız konuşma sorununu ele alınmıştır. Bu konuyu açıklığa kavuşturmak için çeşitli dil öğretim yaklaşım ve teorilerinden hareketle konuşmanın süreç ve aşamaları belirlenmiştir. Ardından ülkemizde 2000 sonrası uygulanan ilk ve ortaokul Türkçe öğretim programlarında verilen konuşma kazanımları sayı ve nitelik yönüyle incelenmiştir.

Günümüz dil öğretim yaklaşım ve teorilerine göre konuşma süreci üç temel aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar zihinsel hazırlık, düzenleme ve sözlere aktarmadır. İlk iki aşama zihinsel üçüncü aşama ise fiziksel yürütülmektedir. Konuşma sürecine zihinde yapılandırılmış bilgiler gözden geçirilerek başlanmaktadır. Ardından konuşma amacı, yöntemi, sınırları ve konusu belirlenmekte ve aktarılacak bilgiler seçilmektedir. Bu bilgiler çeşitli işlemler yapılarak zihinde düzenlenmektedir. Düzenlenen bilgiler sözlere dökülerek aktarılmaktadır. Konuşma sırasında beden dilinden de yararlanılmaktadır. Dil öğretim yaklaşımlarına göre konuşma öncesi zihinsel hazırlık yapma ve bilgileri düzenleme zorunlu görülmektedir. Konuşma sürecinin doğası gereği yapılan bu işlemler bilinçli olarak yapılmalıdır. Bu nedenle öğrencilere konuşma öncesi zihinsel hazırlık yapma, aktarılacak bilgileri düzenleme ve sözlere aktarma işlemleri öğretilmelidir.

Diğer taraftan ülkemizde konuşma ile ilgili güncel kitap ve kaynaklarda konuşma işlemi “*hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalar*” olarak sınıflandırılmaktadır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan 2017, 2018 ve 2019 Türkçe Dersi (İlkokul ve Ortaokul 1-8. Sınıflar) Öğretim Programlarında birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar “*Hazırlıksız konuşmalar yapar.*” kazanımı verilmiştir. Oysa hazırlıksız konuşma, sözleri hazırlıksız ve düşünmeden söyleme, rastgele konuşma, kelimeleri içinden geldiği gibi sıralama vb. anlamındadır. Hazırlık yapmadan konuşma ciddi bir eğitim sorunudur. Türkçe öğretim programında hazırlıksız değil tam tersine zihinsel ve fiziksel hazırlık gerektiren kazanımlara yer verilmelidir. Yani konuşma öğretiminin bilimsel temellerine uygun işlemlere odaklanılmalıdır. Bu anlayıştan hareketle ülkemizde 2000 yılı sonrası uygulanan Türkçe öğretim programlarındaki konuşma kazanımları incelenmiştir. 2005 İlköğretim Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programında konuşmaya çok önem verildiği, konuşmanın zihinsel ve fiziksel işlemlerini içeren 52 kazanım sıralandığı görülmüştür. MEB 2015 Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programında ise konuşmanın zihinsel ve fiziksel boyutuna yönelik kazanım sayısının sınırlı olduğu ve 16 kazanım verildiği görülmüştür. 2017, 2018 ve 2019 Türkçe Öğretim Programlarında ise toplam 8 konuşma kazanımı verilmiş ve öğrenciler hazırlıksız konuşma yapmaya yönlendirilmiştir. Halen uygulan 2019 Türkçe Öğretimi Programı ile öğrencilerin konuşma becerilerinin yeterince geliştirilemeyeceği ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak öğrencilerimizin konuşma becerilerinin geliştirilmesi için Türkçe öğretim programında günümüz dil öğretim yaklaşım ve teorilerinden yararlanılması ve dil eğitimine yön verecek bir programın hazırlanması önerilmektedir. Böylece dilsel ve zihinsel becerileri üst düzeyde gelişmiş, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan bireyler yetiştirilmelidir.

#### KAYNAKLAR

- Betton, N. (2012). *Réussir l'oral de français*, Paris: Atlande.
- CECR. (2000). Le Cadre européen commun de référence pour les langues. Strasbourg : Conseil de l'Europe.
- Conseil de L'Europe (2000). Le Cadre européen commun de référence pour les langues. Strasbourg : Division des langues vivantes, Conseil de l'Europe.
- Cuq,J.F. (2003).*Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde*, CLE International, 2003 (ISBN 978-2-09-033972-7)
- Dell, G.S. (1986). A spreading-activation theory of retrieval in sentence production. *Psychological Review*, 93, 283-321.
- Güneş, F.(2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*, Ankara: Pegem A Yayınları
- Güneş, F. (2014). Konuşma Öğretimi Yaklaşım ve Modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1), s.1-27.

Levelt, W. J. M. (1989). *Speaking. From Intention to Articulation*. Cambridge, Mass. The MIT Press.

MEB.(2005). İlköğretim Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu, MEB.

MEB.(2006). İlköğretim Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu, MEB.

MEB.(2015). Türkçe Dersi (1-8.Sınıflar) Öğretim Programı, Ankara: MEB.

MEB. (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1- 8. Sınıflar), Ankara: MEB.

MEB. (2018). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1- 8. Sınıflar), Ankara: MEB.

MEB. (2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1- 8. Sınıflar), Ankara: MEB.

MEB. (2000). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni,(Çeviri), Ankara: MEB.

## “Unprepared Speaking” Problem in Turkish Teaching

### EXTENDED SUMMARY

Speech is the tool of the individual's learning, self-development and world recognition. With speech, emotions and thoughts in the mind are conveyed, interpersonal communication and interaction takes place, new knowledge and skills are learned. In the education process, the understanding of "I learn if I speak" is the basis of teaching and learning. With speaking activities, students' understanding and learning issues are determined, errors and mistakes are corrected. In addition, the level of knowledge and skills are measured and mental processes and processes are clarified. Thus, students' language, mind, social and emotional skills are developed and their future is guided through speech.

Reading and writing skills are not enough to learn a language. Effective speaking should also be taught to students. For this, the language teaching program should be well prepared, and current speech approaches and models should be used. Achievements in the program and speech activities to be given to students should be carefully selected. Speech activities should increase interaction, they should be instructive with various types of speech. These should include various speeches such as telling an event, explaining an issue, describing an object, and discussion. These activities should be started from primary school and students should be provided to learn different types of speech.

There are more than one approach and methods in language teaching in our world. These are listed as "behavioral, communicative, constructivist, action / activity oriented approach, skill approach". The purpose, basic opinion and method of application of each differ from the other. In recent years, action / activity oriented approach and skill approach have come to the fore along with the constructivist approach. This view is also based on the Common European Framework of Reference for Languages. It is envisaged that language is taught through real life tasks and activities, not by transferring information in a linear line. During the training process, "learning the language" and "using" are emphasized. In this process, special attention is paid to “mutual speech and interaction” and “prepared speech and presentation”.

In our country, there have been important developments in language teaching in recent years, and primary and secondary school Turkish education programs are constantly updated. In the programs, students are expected to develop skills such as using Turkish correctly and effectively, communicating, and continuing learning throughout life. For this purpose, students

are prepared to speak, pay attention to the rules of speech, choose the appropriate words, etc. It is taught. However, this understanding has started to change in the Turkish curriculum after 2017, and it gains the “It makes unprepared speeches” acquisition. There is no explanation in the Program about this achievement, which is given from the first grade to the eighth grade. However, impromptu speech, random speech, saying whatever comes to your mind, forming irrational sentences, speaking without thinking etc. the meaning vain. With this achievement, directing students to impromptu speech is a serious educational problem. If what is meant in the Program is daily conversations such as "introducing yourself, thanking, speaking on the phone, welcoming, greeting", these also require preparation. In short, students should be taught mental preparation, effective, beautiful and conscious speech. Not impromptu and random speech.

In this study, the problem of impromptu speech in teaching Turkish was discussed. For this purpose, first of all, "What is speech? What are the stages of speaking? What is impromptu speech? answers to questions were sought. Then, the speech gains given in the primary and secondary Turkish teaching programs implemented since 2000 were examined in terms of number and quality.

According to today's language teaching approaches, speaking process takes place in three basic stages. These are mental preparation, regulation and transposition. The first two stages are mental and the third stage is physical. The process of speaking begins by reviewing the information structured in the mind. Then the purpose, method, limits and subject of the speech are determined and the information to be transferred is selected. This information is organized in the mind by performing various processes. The edited information is conveyed into words. Body language is also used during the conversation. According to language teaching approaches, making mental preparation and organizing information before speaking is required. These processes, which are made by the nature of the speaking process, should be done consciously. For this reason, students should be taught about mental preparation before speaking, organizing the information to be transferred, and transferring them to words.

When the current books and sources about speech in our country are examined, it is seen that the speech process is classified as “prepared and unprepared speeches”. In addition, in the 2017, 2018 and 2019 Turkish Lesson (Primary and Secondary School Grades 1-8) Curriculum implemented by the Ministry of National Education, "Unprepared talks from the first grade to the 8th grade." has been given. However, unprepared speech, speaking words

unprepared and without thinking, random speaking, sorting words as they come from, etc. Means. Speaking without preparation is a serious educational problem. In the Turkish curriculum, acquisitions that require mental and physical preparation rather than unprepared should be included. In other words, it should be focused on the procedures appropriate for the scientific foundations of speech teaching.

With this understanding, speech gains in Turkish teaching programs implemented after 2000 were examined. In the 2005 Primary Education Turkish Lesson (Grades 1-8) Teaching Program, it was seen that speaking was very important and 52 gains including mental and physical processes of speech were listed. In the MEB 2015 Turkish Course (Grades 1-8) Teaching Program, it was observed that the number of gains for the mental and physical dimension of speech was limited and 16 gains were given. In 2017, 2018 and 2019 Turkish Teaching Programs, a total of 8 speech gains were given and students were directed to speak impromptu. It is revealed that the speaking skills of students cannot be developed sufficiently with the 2019 Turkish Teaching Program implemented.

As a result, it is recommended to use today's language teaching approaches and theories and to prepare a program that will guide language education in order to improve our students' speaking skills. Thus, individuals with advanced language and mental skills, who use Turkish correctly, beautifully and effectively should be raised.